

Keskeinen lainsäädäntö – lähtökohtana yhdenvertaisuus

Imatran vammaisneuvosto 13.8.2018

Kansainväliset ihmisoikeudet

- Kansainväliset ihmisoikeudet ja perusoikeudet määrittävät vähimmäistasoa palveluille ja vammaisten henkilöiden kohtelulle
- Keskeistä vammaisten henkilöiden yhdenvertaiset oikeudet ja mahdollisuudet
- Keinoina mm. esteettömyys, syrjinnän kieltäminen, kohtuulliset mukautukset, tukitoimet ja apuvälineet

YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksia koskeva yleissopimus (CRPD)

- Täydentää muita ihmisoikeussopimuksia
- Yleissopimuksella pyritään edistämään, suojelemaan ja takaamaan vammaisille henkilöille täysimääräisesti ja yhdenvertaisesti kaikki ihmisoikeudet ja perusvapaudet sekä edistää vammaisten henkilöiden ihmisarvon kunnioittamista.
- Sopimuspuolet raportoivat määräajoin komitealle sopimuksen toteutumisesta
- Vammaisuus nähdään suhteessa ympäristöön: pitkäaikainen ruumiillinen, henkinen, älyllinen tai aisteihin liittyvä vamma, joka vuorovaikutuksessa erilaisten esteiden kanssa estää täysimääräistä ja tehokasta osallistumista yhteiskuntaan
- 50 artiklaa, mm. työ, henkilökohtainen liikkuminen, riittävä elintaso ja sosiaaliturva, koulutus
- Viitoittaa Suomen vammaispolitiikan suuntaa ja määrittää lainsäädäntöä
- Suomi on ratifioinut sopimuksen 10.6.2016.

Perustuslaki turvaa kansalaisille välttämättömän toimeentulon ja huolenpidon (§ 19)

- Oikeus välttämättömään toimeentuloon ja huolenpitoon (19 §, 1, mom) = sellaista tulotasoa ja palveluja, jolla turvataan ihmisarvoisen elämän edellytykset
- Tällaisia palveluita on (HE 309/1993) erityisesti eräät lasten, vanhusten, vammaisten ja kehitysvammaisten henkilöiden huoltoon kuuluvat tukitoimet
- Välttämättömät palvelut eivät ole pelkästään henkiinjäämistä, määrittely sidoksissa yhteiskuntaan, kulttuuriin ja sen arvoihin
- Lähtökohtana taso, jossa kansalainen voi toimia yhdenvertaisena yhteiskunnan jäsenenä
- Välttämätön huolenpito koskee myös kunnassa oleskelevia henkilöitä

Yhdenvertaisuusperiaate ja syrjinnän kielto (Suomen perustuslaki 6 §)

- Ketään ei saa ilman hyväksyttävää perustetta asettaa eri asemaan sukupuolen, iän, alkuperän, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, terveydentilan, **vammaisuuden** tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella. (Suomen perustuslaki 6 §)
- Ketään ei saa syrjiä iän, alkuperän, kansalaisuuden, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, poliittisen toiminnan, ammattiyhdistystoiminnan, perhesuhteiden, *terveydentilan*, **vammaisuuden**, seksuaalisen suuntautumisen tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella. (Yhdenvertaisuuslaki 8 §)

Viranomaisten tulee edistää yhdenvertaisuutta (Yhdenvertaisuuslaki 5 §)

- Viranomaisen on arvioitava yhdenvertaisuuden toteutumista toiminnassaan ja ryhdyttävä tarvittaviin toimenpiteisiin yhdenvertaisuuden toteutumisen edistämiseksi.
- Edistämistoimenpiteiden on oltava viranomaisen toimintaympäristö, voimavarat ja muut olosuhteet huomioon ottaen tehokkaita, tarkoituksenmukaisia ja oikeasuhtaisia.
- Edistämisvelvoite on myös koulutuksen järjestäjillä ja työnantajilla.

Yhdenvertaisuuslaki (1326/2014)/ Kohtuulliset mukautukset

- Viranomaisen, koulutuksen järjestäjän, työnantajan sekä tavaroiden tai palvelujen tarjoajan on tehtävä asianmukaiset ja kulloisessakin tilanteessa tarvittavat kohtuulliset mukautukset, **jotta vammaisen henkilö voi yhdenvertaisesti muiden kanssa asioida viranomaisissa sekä saada koulutusta, työtä ja yleisesti tarjolla olevia tavaroita ja palveluita samoin kuin suoriutua työtehtävistä ja edetä työuralla.**
- Kohtuullisten mukautusten epääminen on yhdenvertaisuuslain mukaan yksi syrjinnän muoto.
- Yhdenvertaisuuslakia sovelletaan sekä julkisissa että yksityisissä palveluissa
- Lain noudattamista valvovat yhdenvertaisuusvaltuutettu, työsuojeluviranomaiset ja yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta
- Lisätietoa www.yhdenvertaisuus.fi

Yhdenvertaisuuslain mukaan syrjintää on

Välitön syrjintä (10 §): Henkilöä kohdellaan epäsuotuisammin kuin jotakuta muuta kohdellaan, on kohdeltu tai voitaisiin kohdella vastaavassa tilanteessa.

Elinkeinonharjoittaja kieltäytyy päästämästä vammaista henkilöä liiketiloihinsa.

Välillinen syrjintä (13 §): Näennäisesti yhdenvertainen sääntö, peruste tai käytäntö saattaa jonkun muita epäedullisempaan asemaan henkilöön liittyvän syyn perusteella.

Työhönotossa edellytetään täydellistä suomen kielen taitoa, vaikka se ei työn tekemisen kannalta ole välttämätöntä.

Häirintä (14 §): Henkilön ihmisarvoa tarkoituksellisesti tai tosiasiallisesti loukkaava käyttäytyminen, jolla luodaan henkilöä halventava tai nöyryyttävä taikka häntä kohtaan uhkaava, vihamielinen tai hyökkäävä ilma-
piiri.

Loukkaustarkoituksessa esitetyt rasistiset vitsit tai seksuaalivähemmistöön kuuluvan työkaverin nimittely.

Myös ihmisarvoa loukkaavat puheet, sähköpostiviestit, epäasiallisen materiaalin esille laittaminen ja muunlainen viestintä voi olla laissa kiellettyä häirintää.

Ohje tai käsky syrjiä (8 §): Syrjintään liittyvä tai syrjinnän aikaansaamiseksi annettu opastus, toimintaohje tai velvoite.

Ravintolan johtaja käskää eteisvahtimestareita varmistamaan, että tiettyihin väestöryhmiin kuuluvat henkilöt eivät pääse ravintolaan.

Kohtuullisten mukautusten epääminen (15 §): Viranomainen, koulutuksen järjestäjä, työnantaja sekä tavaroiden tai palvelujen tarjoaja, joka jättää tekemättä asianmukaiset ja kulloisessakin tilanteessa tarvittavat kohtuulliset mukautukset, joilla vammaisten henkilöiden yhdenvertaisuus turvataan, syyllistyy syrjintään.

Työnantaja kieltäytyy tarvittavista kohtuullisista järjestelyistä, joita vammaisen työnhakija tarvitsisi osallistuakseen työpaikkahaastatteluun.

Oikeusturvakeinoja syrjintäepäilyissä

- Voit tehdä muistutuksen palvelua antaneeseen viranomaiseen. Sosiaali- ja terveydenhuollon viranomaisten kohdalla apuna on potilas- ja sosiaaliasiamies
- Jos koet tullessi syrjityksi työpaikalla tai työtä hakiessasi, ota yhteyttä työsuojeluviranomaiseen / aluehallintovirasto (tyosuojelu.etela@avi.fi, 0295 016 000)
- Poliisi tutkii syrjintä- tai syrjintään liittyviä rikoksia.

Yhdenvertaisuusvaltuutettu ja yhdenvertaisuuslautakunta

- Yhdenvertaisuusvaltuutetun puoleen voi kääntyä, jos on kokenut tai havainnut syrjintää iän, alkuperän, kansalaisuuden, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, poliittisen toiminnan, ammattiyhdistystoiminnan, perhesuhteiden, terveydentilan, vammaisuuden, seksuaalisen suuntautumisen tai muun henkilöön liittyvä syyn perusteella.
- Yhdenvertaisuusvaltuutetun toimiston neuvontapuhelin on 0295 666 817 (arkisin 10-12).
- <https://www.syrjinta.fi/web/fi/kantelulomake>

Vammaisneuvosto

- Kunnille on 1.6.17 alkaen velvollisuus perustaa vammaisneuvosto (Kuntalaki 410/2015). Neuvosto voi olla myös useamman kunnan yhteinen.
- Kunnallinen vammaisneuvosto on vammaisten, viranomaisten ja päätöksentekijöiden yhteistyöfoorumi, jonka tehtävänä on vaikuttaa kunnalliseen suunnitteluun, päätöksentekoon ja seurantaan kaikilla hallinnonaloilla niin että vammaisten henkilöiden oikeudet toteutuvat.
- Vammaisneuvosto voi tehdä aloitteita sekä antaa lausuntoja ja kannanottoja.
- Kunnallisilla vammaispoliittisilla ohjelmilla linjataan ne konkreettiset toimenpiteet, joilla kunnassa vahvistetaan vammaisten henkilöiden oikeuksien toteutumista.

EksoTE – palautteen antokeinoja

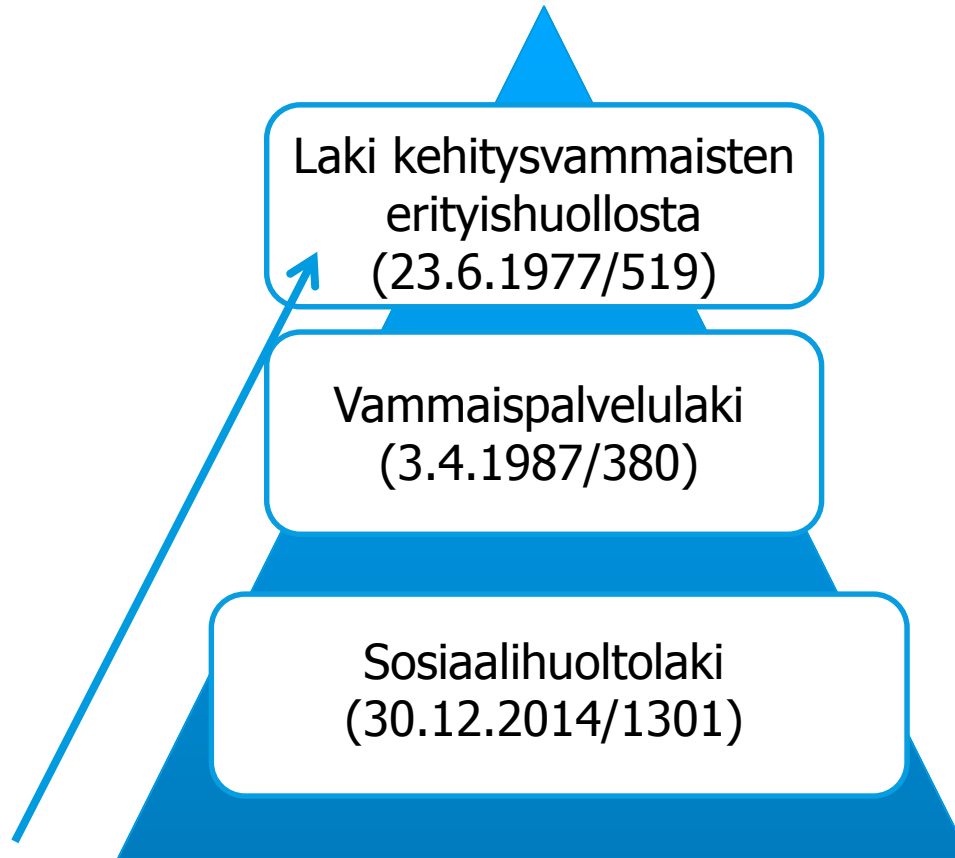

- [Asiakkaan ja potilaan oikeudet](#)
- Tietoa oikeuksista, oikeusturvakeinoista, mm. muistutuslomake, sosiaaliasiamies-toiminta, asiakas- ja potilastietojen tarkistaminen, korvaushakemus
- Jätä asiakaspalautetta yksikköön tai [verkossa](#).
- Myös Imatran kaupungille mahdollisuus antaa palautetta [verkossa](#).

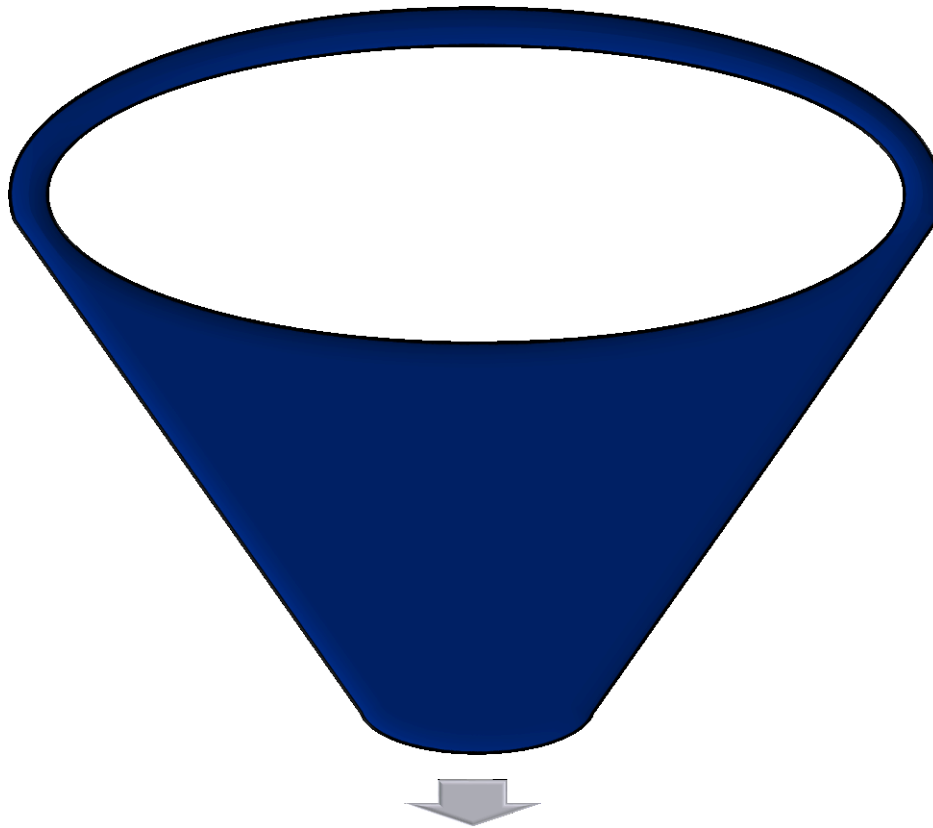
Mitä konkreettisia toimia voin tehdä esteettömyyden eteen?

- kuinka voin auttaa?
- luiskat / rampit
- korkeat kynnykset korvataan kynnykslistoilla
- hyvä perusvalaistus, kontrastit, häikäisyn minimointi
- selkeät opasteet
- kulkuväylät väljiksi
- turhan melun välttäminen palvelutilanteessa, katsekontakti, lyhyet lauseet
- taloyhtiöillä myös esteettömyysavustus

Vammaispalveluissa sovellettava lainsäädäntö

Pitkäaikaisena hankkeena yhteensovittaa vammaispalvelulaki ja kehitysvammalaki. Tavoitteena uudistettu erityislaki, joka koskee yhdenvertaisesti eri vammairyhmiä → aikataulu kytketty SOTE-uudistukseen

Edistääkö palvelu asiakkaan edellytyksiä toimia yhteiskunnan jäsenenä /poistaako vammaisuuden aiheuttamia esteitä (Vpl 1 §)

Täyttyykö palvelukohtainen erityinen myöntämisedellytys

Muiden palvelujen saatavuus, soveltuvuus ja riittävyys

Erityinen järjestämisvelvollisuus

- Kuljetuspalvelu
- Palveluasuminen
- Henkilökohtainen apu
- Päivätoiminta
- Asunnon muutostyöt ja asuntoon kuuluvat välineet ja laitteet

Määrärahasidonnaiset etuudet / palvelut

- Kuntoutusohjaus
- Sopeutumisvalmennus
- Korvaus päivittäisistä toiminnoista suoriutumisessa tarvittavista välineistä, koneista ja laitteista
- Korvaus ylimääräisistä vaatekustannuksista
- Erityisravintokustannukset
- Muut vammaispalvelulain tarkoituksen toteuttamiseksi tarpeelliset palvelut ja tukitoimet (esim. tukihenkilötoiminta, leiritoiminta yms.)

Kehitysvammaisten erityishuolto

- Henkilöille, joiden kehitys tai henkinen toiminta on estynyt tai häiriintynyt synnynnäisen tai kehitysiässä saadun sairauden, vamman tai vian vuoksi
- Edistää henkilön suoriutumista päivittäisistä toiminnoista, hänen omintakeista toimeentuloaan ja sopeutumista yhteiskuntaan sekä turvata hänen tarvitsemansa hoito ja muu huolenpito
- Mm. työtoiminta / päivätoiminta, asuminen, ohjaus ja neuvonta

Muita keskeisiä toimijoita

- Kansaneläkelaitos (mm. avustukset, vaativa kuntoutus)
- Perusopetus (opiskelun tuki)
- Terveystieteiden tutkimuskeskus (mm. apuvälineet, lääkinällinen kuntoutus)
- Työ- ja elinkeinotoimistot (mm. palkkatuki, järjestelytuki)

Tukea ja apua

Imatran Iso apu -palvelukeskus

Esterinkatu 10

55100 Imatra

ma-pe klo 9-15

Ensineuvo

Puh. 05 352 2370

Huom! Numeroon on mahdollista jättää soittopyyntö
klo 9-13.30

Imatran, Parikkalan, Rautjärven ja Ruokolahden vammaispalvelut

- Palveluohjaaja
Miia Skoutti
Puh. [040 651 3936](tel:0406513936)
- Palveluohjaaja
Tanja Tervonen
Puh. [040 573 2430](tel:0405732430)
- Sosiaalityöntekijä
Päivi Hömppi
Puh. [040 573 2447](tel:0405732447)
- Sosiaalityöntekijä
Satu Seppänen
Puh. [040 751 0080](tel:0407510080)
- Kuljetuspalveluasiat
palveluohjaus- ja neuvonta
Teija Lassila
Puh. [040 745 3290](tel:0407453290)
- Kuljetuspalvelupäätökset
Anna Halonen
Puh. [040 837 2864](tel:0408372864)
- Palvelusihteeri
Taru Huusman
Puh. [040 354 8816](tel:0403548816)